

Berättelsen om Mats

Vi hade precis hälsat på mentorn och blivit insläppta i det tomma klassrummet. Ett bord med fyra stolar hade gjorts iordning. Jag och Mats slog oss ner på ena sidan bredvid varandra. Det var dags för utvecklingssamtal och jag hade en känsla av att det nog inte skulle gå så bra.

På Mats märktes ingenting. Han var på sitt vanliga humör, lite slängig och yvig. Det var i maj och slutet på första läsåret på hans kockutbildning. Jag hade haft ganska täta kontakter med hans mentor och visste att det fanns betydande svårigheter. Det hade lett till många samtal med Mats men det kändes som om svårigheterna låg djupare och krävde mer än samtal.

Så kom hans huvudlärare från köket och vi kunde börja. Det syntes att mentorn fick ta sats. Sen radades det ena problemet efter det andra upp. Hon hann knappt hämta andan och jag började känna det som om svårigheterna var oöverstigliga. Det var allt från att han sov på köks- genomgångarna till hans stora svårighet att koncentrera sig på i princip alla sina lektioner. Efter att vi suttit stilla och lyssnat i cirka 15 minuter tystnade de båda lärarna. Då hörde jag hur Mats satt bredvid mig och grät. Ett tyst och stilla snyftande. Jag förstod precis hur det var, han ville verkligen men något i honom gjorde att han inte förmådde. Att kritisera honom kändes djupt orättvist men jag var ändå tvungen att fråga vad han själv hade att säga. "Jag lovar att jag ska skärpa mig" snyftade han och stirrade ner i bordet. Det skar verkligen i mitt hjärta att höra honom och jag ville inget hellre än att han skulle få lyckas.

Jag tänkte på hur han hade sett på sig själv då han för nästan ett år sedan hade flyttat till oss. Jag hade suttit i köket vid min dator och han hade suttit bredvid och tittat på det jag höll på med. Plötsligt hade han utbrustit "jag är lat".

"Vad sa du", frågade jag förvånad. "Jag är lat" sa han igen och slängde sig i kökssoffan. "Nej, det tror jag inte" svarade jag. Han hade bott hos oss i några dagar och visst var han seg ibland men att säga att han var lat var inte bara fel, det var djupt kränkande och skulle aldrig leda till någon utveckling. "Dom har alltid sagt att jag är lat" svarade han. "Vem är dom" frågade jag. "Typ skolan, mamma, dom jag bott hos" svarade han med en nonchalant axelryckning. "Nej Mats" sa jag, "jag tror inte alls du är lat". "Det kan kanske ha att göra med hur motiverad du är med det du gör" föreslog jag.

Det dröjde dock inte länge innan vi insåg att Mats var en kille med osedvanligt lite egen motor. Han kunde somna i princip var och när som helst. Han till och med somnade under tiden han talade i telefonen. Det ledde till att vi började misstänka att han kunde ha svårigheter utöver sina anknytningsproblem från sin uppväxt. Ett faktum som hans mamma påtalat redan då han var i sex års åldern men eftersom hans mamma var en synnerligen besvärlig mamma så menade man från BUPs sida att hans problem berodde på deras relation. Det var även deras komplicerade relation som ledde till att Mats först placerades i ett familjehem och sedan hos oss.

Det var i och för sig inte så konstigt att Mats var omhändertagen på grund av dessa skäl för de hade verkligen en besvärlig relation. Mot slutet innan han placerades hade Mats varit så aggressiv mot sin mamma att hon blivit rädd för honom och grannarnas klagomål på högljudda bråk hade lett till hot om vräkning. Mamman var dock mån om sin son och ville ha en kontinuerlig kontakt med honom sedan han flyttat till oss. Eftersom vi alltid eftersträvar bra relationer med det biologiska nätverket där det går så var vi positiva. Mats var däremot inte så intresserad. Det beslutades ändå gemensamt att mamma skulle komma till oss var tredje vecka och ha en ledsagare med sig som stöd.

Hennes första besök hos oss skedde efter att Mats bott hos oss i ca en månad. Han var både spänd och nervös inför att hon

skulle komma. De skulle sitta på övervå-ningen så de fick vara ifred från oss. Hon och hennes ledsagare kom och jag följde med dem upp till Mats.

Vi hade innan gjort i ordning fika till dem. Jag såg hur han blängde på henne, nästan fientligt. Vi småpratade lite innan jag gick ner och lämnade dem till sitt.

Det dröjde inte fem minuter ens innan jag var tvungen att rusa upp igen för att avstyra ett mycket högljutt bråk. När jag kom upp stod alla tre, Mats, hans mamma och hennes ledsagare och skrek i munnen på varandra. Jag lyckades lugna Mats så pass att jag fick honom att gå ner till Gudrun sedan försökte jag förstå vad som hänt. Det hela hade tydligen börjat med att Mats mamma tyckte att han skulle sätta sig upp och inte halvligga i soffan.

Mats blev antagligen kränkt och svarade emot på ett sätt som ledsagaren tyckte var nedlåtande mot hans mamma, vilket hon sa. Därefter var grälet i full gång. Där och då förstod jag att om dessa möten skulle fungera i framtiden så var nog både jag och Gudrun tvungna att delta. Jag förslog därför utan vidare diskussion att vi skulle ta ner det framdukade fiket och fika nere i köket alla tillsammans. När vi kom ner hade Gudrun hunnit prata med Mats och fått honom att lugna ner sig. Vi kunde därför sätta oss samman vid köksbordet och ha en relativt trevlig om än något spänd samvaro. Mats sa inte ett ord men det gjorde egentligen ingenting då mamma var nöjd över att ha fått besöka oss och träffa sin son.

Det kändes bra att vi kunde avsluta under ordnade former så att vi kunde förvänta oss att nästa besök om tre veckor också skulle fungera bra.

Med tiden hade vi ändå insett att Mats svårigheter inte bara berodde på hans uppväxt och deras svårigheter att umgås. Vi diskuterade ingående våra misstankar med hans handläggare och efter samråd med sin chef så skrev hon en remis till BUP för

en neuropsykiatrisk utredning. Som tur var hade vi fått en tid för utredning bara några veckor innan vårt utvecklingssamtal. Det gjorde att jag kunde föreslå mentorn och huvudläraren från köket att vi skulle avvakta utredningens resultat innan några beslut fattades om förändringar i skolgången inför nästa läsår. Det betydde därmed att han fick fortsätta upp till nästa årskurs, vilket annars nog varit svårt.

Utredningen startade veckan innan skolan började om efter sommarlovet och tog drygt två månader att slutföra. Under tiden hade Mats haft det fortsatt kämpigt i skolan men det märktes ändå att han verkligen ansträngde sig. Mina samtal med mentorn visade på samma sak. Det gick trögt men de såg att han verkligen ville lyckas.

Till slut så kom då dagen då vi skulle få resultatet från utredningen. Vi och en påtagligt nervös Mats åkte till BUP för information och avlämning. Damen som ansvarat för utredningen tog emot och visade oss in till ett litet konferensrum. Då Mats inte var myndig än så var även mamma med.

Först berättade hon hur samarbetsvilliga alla varit under utredningens gång och vilken trevlig ung man hon tyckte att Mats var. Därefter så meddelade hon att de hade ställt diagnosen ADD och att det hade varit ett mycket entydigt resultat. Den som nog blev mest lätt då var nog mamma. Äntligen fick hon upprättelse efter alla år som hon kämpat för sin son och för att han skulle få hjälp.

Utredaren bad även henne om ursäkt å Barnpsykiatrins vägnar för att hon och framför allt Mats inte fått denna hjälp tidigare. Hon lovade även hon skulle hjälpa mamma med att göra en anmälan till Patientombudsmannen på grund av deras försummelse.

Sen vände hon sig till Mats och sa "för din del så finns det idag goda behandlingsformer i form av mediciner då man har en

så tydlig ADD". "Usch" svarade Mats. "Jag har jättesvårt att svälja tabletter, måste alltid få Treo brus om jag har huvudvärk" Det skulle visa sig gå att lösa ganska enkelt då ett av preparaten som användes vid ADD var kapslar som innehöll ett granulat och som kunde tas med en sked fil.

Nu följde en period då medicinen skulle ställas in men vi märkte nästan direkt hur Mats blev påtagligt piggare. Istället för att somna så fort han satte sig var han vaken och mer socialt närvarande. I skolan märkte de också en direkt skillnad. Han orkade mycket bättre och var mer närvarande vid alla genomgångar.

Utvecklingssamtalet vi hade strax innan jul, på hans tredje termin, var mycket glädjande. Hans mentor berättade att all personal som hade med Mats att göra pratade om Mats före och efter medicineringen. Så påtaglig var skillnaden. Om vårt möte i maj hade gått i mol så gick detta möte i dur. Visst fanns luckor och svårigheter men hans engagemang och närvaro var helt annorlunda. Själv kände jag en äkta och genuin glädje för hans skull. Från att ha gått från en självbild som lat till att nu sitta och få en massa beröm för sitt engagemang i skolan var så härligt befriande.

Några månader senare kom beskedet från Patientombudsmannen. Mats och mamma hade fått hjälp att göra en anmälan och nu hade de tagit ställning. De skrev bland annat i sitt utlåtande att Mats borde redan när mamma först påtalade hans svårigheter fått hjälp. De gavs också en ordentlig ersättning för det onödiga lidande de fått utstå. För mamma var detta ändå mest en moralisk seger. Äntligen, efter alla år av kamp, hade någon tagit henne och därmed också Mats på allvar.

Tack vare medicinen kunde nu Mats visa sin verkliga kapacitet. Det betydde oerhört mycket för utvecklingen av hans självkänsla. Något som också blev som en revansch för honom var insikten om att han faktiskt inte var lat utan att han var född med ett neuropsykiatriskt funktionshinder som gick att

behandla.

Roger

Texten är ursprungligen publicerad i [Familjehemsnytt](#) nr 2 2020.

Familjehemsnytt ges ut av [FaCO](#), en intresseförening för familjehem, jourhem, förstärkta familjehem och kontaktfamiljer/personer